

Els Uigurs musulmans de la Xina, per Soledad Bengoechea i María-Cruz Santos

Soledad Bengoechea i María-Cruz Santos, historiadores

El passat 2 d'octubre es va commemorar el 60è aniversari de la creació de l'autonomia del Xinjiang, també coneguda com a Turquestan Oriental, territori ubicat a la Xina. El govern xinès evoca insistentment el "progrés ampli" experimentat per aquesta zona durant les darreres sis dècades de govern comunista, però els soberanistes uigurs denuncien l'espoliació de les seves terres i la negació del seu dret a autodeterminar-se. Segons denuncien els uigurs, des de Beijing s'està portant a terme una estratègia de "hanització" (colonització d'aquesta zona per part de l'ètnia *han*, majoritària a la Xina) que explota els seus recursos naturals, socials, culturals i religiosos, convertint a Xinjiang en una de les regions més pobres de tota la Xina.

Beijing reclama suport a occident en contra d'independentisme uigur i els atacs dels rebels, als que acusa de terroristes i, després dels atemptats de les Torres Bessones, Xina va obtenir el premi de veure integrada l'organització d'Hasan Majsum, el Moviment Islàmic de Turquestan Oriental, a la llista d'organitzacions terroristes del departament d'estat.

El [Congrés Mundial Uigur](#), amb seus als Estats Units i Alemanya, refusa, però, el vincle entre el desig a l'autodeterminació del Turquestan i el terrorisme, i denuncia que el govern xinès es val de l'amenaça terrorista per a "oprimir" els uigurs.

Beijing després dels atacs de París

Per a encarar una situació complicada, a finals de desembre de 2015 la Xina va escollir el tipus més dur. Liu Yuejin, exviceministre de Seguretat Pública i eficaç director de la lluita contra el narcotràfic, lidera la defensa contra el terrorisme en un país cada vegada més castigat, dins i fora de les seves fronteres, dies abans de l'aprovació de la primera i controvertida llei antiterrorista. El Partit Comunista no va fer públic el contingut complet de la llei, aprovada per l'Assemblea Nacional Popular, que dona amplis poders al govern i imposa restriccions a l'hora d'informar sobre actes terroristes, i es va limitar a explicar que està inspirada en lleis similars dels EUA i la UE. La nova norma permetrà a la Xina enviar tropes a l'estranger per participar en missions antiterroristes. Imposa, també, la censura sobre qualsevol contingut relacionat amb el terrorisme: "No generar ni divulgar informació sobre incidents terroristes" ni "donar detalls que puguin incitar la imitació".

Els atemptats jihadistes de novembre a París poden haver reforçat les decisions del govern xinès per augmentar la vigilància i endurir les mesures a aplicar als uigurs, basant-se en la seva religió islàmica i la prova sembla ser el nou nomenament de Liu Yuejin, personatge amb una ben guanyada fama de dur. Igualment l'expulsió d'Ürsula Gauthier, periodista francesa el 26 de desembre passat, per la publicació d'un reportatge sobre l'ètnia uigur a Xinjiang, apunta en la mateixa direcció d'enduriment de la política uigur doncs aquesta és una mesura insòlita fins ara.

Les desavinences entre la premsa estrangera i el Govern per articles que entén com a hostils no són rares, però s'acostumen a resoldre amb diplomàcia: citacions al Ministeri d'Exteriors per reconvenir en privat al periodista en qüestió amb alguna amenaça més o menys velada. L'expulsió sí que és rara. Beijing no feia fora ningú des que el 2012 tampoc no va renovar les credencials de Melissa Chan, de la cadena Al-Jazira, per uns articles sobre presons secretes.

Qui són els uigurs?

A començament del segle VII els uigurs van aparèixer com a nació. Al llarg dels segles reberen i filtraren moltes influències culturals i religioses, però fou l'islam, a partir de finals del segle X, el que va prendre més força entre ells i ha sobreviscut fins avui amb gran vigor. Durant gairebé deu segles, la llengua túrquica uigur i la seva escriptura foren llengua franca en Àsia Central i els mongols van rebre dels uigurs l'alfabet i l'experiència per a crear un estat a l'època de Chingiz Jan.

Els uigurs són una ètnia/nació sense estat. La penetració xinesa al Turquestan data del segle XVII, però part de la població uigur no ha acceptat mai el domini xinès. El 1933 primer i el 1944 després, el moviment independentista uigur va proclamar una República del Turquestan Oriental, amb suport soviètic, que els xinesos van ensorrar el 1949. Des de llavors ha existit un moviment de resistència política i cultural -pacífic però il·legalitzat- i també, com ja s'ha vist, una rebel·lió armada minoritària.

La violència dels noranta

A Xinjiang, les ràpides independències de les repúbliques soviètiques de l'Àsia central, la inseguretat de les autoritats xineses davant de l'enfonsament del bloc de l'est i de l'URSS i la general eclosió de l'activisme islàmic, estimularen el nacionalisme uigur. Al sud, la zona més tradicionalista, cobrà força l'islamisme revolucionari

La realitat dels presoners uigurs a Guantánamo, suggereix que entre els uigurs va haver-hi trajectòries similars a la dels uzbekos revolucionaris. Aquesta evolució condueix als aixecaments que la regió va conèixer als anys noranta.

Segons un informe oficial xinès, entre 1990 i 2001 diversos grups separatistes uigurs foren responsables de més de 200 atemptats a Xinjiang, amb 162 morts i 440 ferits.

A partir de 1996, Beijing inicià una ofensiva contra el separatisme uigur amb la campanya "colpejar dur", els excessos de la qual han alimentat les denúncies de les organitzacions de drets humans occidentals. Segons Amnesty Internacional, es va generalitzar la tortura i la violació de drets bàsics. Només entre abril de 1997 i 1999, es van registrar, com a mínim, 199 execucions vinculades a delictes polítics a Xinjiang. Aquesta repressió sembla haver alimentat, i posteriorment aixafat, una forta resposta violenta de part del nacionalisme uigur. El 2005, Beijing encara negociava amb Washington l'extradició de 22 activistes uigurs capturats a Afganistan i encara reclusos entre els 600 presos de Guantánamo.

Els recents atacs uigurs

Els atacs uigurs han deixat centenars de morts l'últim any a la Xina, una factura més onerosa que la de qualsevol país occidental. Un grup de uigurs vestits de negre i armats amb simitarres van atacar el març de 2014 una estació de tren de Kunming (Yunnan) i van deixar 29 morts després d'un episodi qualificat com l'11-S xinès per la premsa local. Un altre atac al setembre en una mina de carbó del nord-oest va acabar amb una cinquantena de persones mortes, entre terroristes i treballadors.

Els atemptats uigurs ja no són esporàdics i limitats a la província de Xinjiang, sinó cada vegada més freqüents i ambiciosos. Van arribar a atacar fins i tot la Ciutat Prohibida, al centre de la capital, quan un cotxe es va estavellar contra els turistes. Segons indiquen algunes fonts, militants uigurs han arribat a Síria a través de Turquia per allistar-se a l'EI.

L'amenaça rebel és real, però la percepció que es dóna d'ella està falsejada. Hi ha diverses raons. Per un costat, Xina abusa de l'etiqueta de "terrorisme". Això ha estat sempre l'estratègia per a sufocar la resposta, associant tota manifestació de descontentament, violenta o no, a allò que el règim xinès denuncia com les "tres forces": separatisme, fonamentalisme i terrorisme. Sistemàticament al·ludeix a la "mà estrangera". Aquesta amalgama permet escamotejar qualsevol debat sobre les polítiques xineses a

Xinjiang, que, no obstant això, estan a l'origen de gran part del malestar dels uigurs: aquestes polítiques afavoreixen, en efecte, la immigració de persones de l'ètnia han; contribueixen a una distribució desigual dels recursos; ataquen la cultura i la llengua uigurs (prioritzen l'ensenyament del xinès mandarí) i sotmeten les pràctiques religioses que són majoritàriament musulmanes sunnites a un estret control de regulacions. Així, la identitat cultural, lingüística i religiosa tant dels uigurs com dels tibetans (un altre focus de conflicte) es va diluint.

És fàcil associar aquest enduriment al creixent enfrontament amb forces islàmiques que han atacat interessos i ciutats occidentals. Tanmateix, com ja és habitual, s'amaguen factors importants dels quals volem fer esment, encara que quedaren molt lluny de ser exhaustius. En els atacs jihadistes el nombre de víctimes més importants són els mateixos musulmans i es fan a països que oficialment professen aquesta religió. No individualitzar l'atacant és la manera més directa de culpabilitzar un col·lectiu i atiar la xenofòbia que afectarà de ben segur, persones innocents i honestes, obligant-les a un canvi en les seves formes de manifestacions externes.

Per últim, ja no és un secret que bona part del finançament dels grups violents, prové precisament de les caixes dels mateixos que diuen combatre'ls, per l'adquisició de cru a un preu per sota del mercat. Xina amb les seves noves mesures només fa que aprofitar la nova situació internacional per impulsar les seves polítiques internes, sabent que aquesta vegada l'ull d'occident serà més tolerant amb les seves accions policiaques.

Referències.

Ara.cat, 29 desembre 2015, La Xina aprova la seva primera i polèmica llei antiterrorista. http://www.ara.cat/internacional/Xina-Seva-polemica-Llei-antiterrorista_0_1493850643.html

Brice Predoletti, China frente al terrorismo de masas. Atentados higuers, 5 de junio de 2014, *Viento Sur*. http://vientosur.info/spip.php?page=imprimir_articulo&id_article=9109

El Congrés Mundial Uigur reclama de nou l'autodeterminació del Turquestan Oriental. 02/10/2015, <http://www.nationalia.cat/ca/noticies/2238>

China expulsa a una reportera francesa por su cobertura del terrorismo, Ismael Arana, *El Mundo*, 26 de desembre de 2015. <http://www.elmundo.es/television/2015/12/26/567eb965268e3e07318b45d6.html>

Després de París, la Xina prova de situar el Turquestan Oriental en la "guerra internacional contra el terror", Dimecres, 30 de desembre 2015, *Nationalia*. <http://www.nationalia.cat/noticia/10652/despres-de-paris-la-xina-prova-de-situar-el-turquestan-oriental-en-la-guerra-internacional>

Diario de Pekín, Rafel Poch de Feliu, corresponsal de La Vanguardia a la Xina des d'agost de 2002 fins al novembre del 2008. <http://blogs.lavanguardia.com/pekin-poch/author/rpoch>

Pequín nomena un tsar antigihadista, Adrián Foncillas, *El Periòdic de Catalunya*, 27 de desembre del 2015. <http://www.elperiodico.cat/ca/noticias/internacional/pequin-nomena-tsar-antigihadista-4779915>

Poch de Feliu, R. (2009). *La actualidad de Xina. Un mundo en crisis, una sociedad en gestación*. Barcelona: Crítica.

Uigures: un conflicto político vendido como religioso, Irene Arcas Mantas, *Iecah*, 9 de junio de 2009. http://www.iecah.org/web/index.php?option=com_content&view=article&id=238:uigures-un-conflicto-politico-vendido-como-religioso&catid=15:articulos&Itemid=9

Per citar l'article: Bengoechea, S i Santos, MC (2016). Els Uigurs musulmans de la Xina , *Catxipanda*, (2).Recuperat (data de visualització), a <http://wpu.ir/820o9>